

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. spalio 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Aplinka – Tam tikrų projektų poveikio aplinkai vertinimas – Teisė ginčyti sprendimą dėl leidimo išdavimo – Reikalavimas, kad procedūra nebūtų pernelyg brangi – Sąvoka – Galiojimas laiko atžvilgiu – Tiesioginis veikimas – Poveikis nacionaliniam sprendimui dėl išlaidų įvertinimo, kuris tapo galutinis“

Byloje C-167/17

dėl *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) 2017 m. kovo 23 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. balandžio 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Volkmar Klohn

prieš

An Bord Pleanála,

dalyvaujant

Sligo County Council,

Maloney and Matthews Animal Collections Ltd,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kuriį sudaro Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, einanti pirmosios kolegijos pirmininko pareigas, teisėjai J.-C. Bonichot (pranešėjas), A. Arabadjiev, E. Regan ir C. G. Fernlund,

generalinis advokatas M. Bobek,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. vasario 22 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- V. Klohn, atstovaujančio sau pačiam ir atstovaujamo advokatės B. Ohlig,
- *An Bord Pleanála*, atstovaujamos solisitoriaus A. Doyle ir BL B. Foley,

* Proceso kalba: anglų.

– Airijos, atstovaujamos M. Browne, G. Hodge ir A. Joyce, padedamų BL M. Gray, H. Godfrey ir SC R. Mulcahy,

– Europos Komisijos, atstovaujamos C. Zadra, G. Gattinara ir J. Tomkin,

susipažinęs su 2018 m. birželio 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 175, 1985, p. 40, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 248), iš dalies pakeistos 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB (OL L 156, 2003, p. 17, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 466, toliau – pakeista Direktyva 85/337), 10a straipsnio penktos pastraipos išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Volkmar Klohn ir *An Bord Pleanála* (Airijos teritorijų planavimo taryba) (toliau – Taryba) ginčą dėl bylinėjimosi išlaidų sumos, susijusios su V. Klohn inicijuota peržiūros procedūra dėl Tarybos sprendimo suteikti planavimo leidimą Achonry, *County Sligo* (Slaigo grafystė, Airija), statyti visoje Airijos teritorijoje rastų kritusių gyvūnų patikros padalinį.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 3 Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, pasirašytos Orhuse (Danija) 1998 m. birželio 25 d. ir Europos bendrijos vardu patvirtintos 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB (OL L 124, 2005, p. 1; toliau – Orhuso konvencija), preambulėje nustatyta:

„<...>

[T]aip pat pripažindamos, kad kiekvienas asmuo turi teisę gyventi tinkamoje jo sveikatai bei gerovei aplinkoje, privalo ir individualiai, ir kartu su kitais saugoti aplinką ir gerinti jos būklę dėl dabartinių ir būsimų kartų gerovės,

manydamos, kad, siekiant sukurti galimybes ginti šią teisę ir atlikti šią pareigą, piliečiai turi teisę gauti informaciją, dalyvauti priimant sprendimus bei galimybę kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, ir pripažįstant, kad dėl to piliečiams gali prireikti pagalbos jų teisėms įgyvendinti,

<...>

atsižvelgdamos į tai, kad visuomenei, įskaitant organizacijas, turėtų būti sudaryta galimybė naudotis veiksmingomis teisminėmis priemonėmis ginant jos teisėtus interesus ir vykdamą įstatymus,

<...>“

4 Orhuso konvencijos 1 straipsnyje „Tikslas“ numatyta:

„Kiekviena Šalis, vadovaudamasi šios Konvencijos nuostatomis, užtikrina teisę gauti informaciją, visuomenei dalyvauti priimant sprendimus bei teisę kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, kad būtų apsaugota kiekvieno dabartinės ir būsimų kartų žmogaus teisė gyventi palankioje jo sveikatai ir gerovei aplinkoje.“

5 Šios konvencijos 3 straipsnio „Bendrosios nuostatos“ 8 dalyje numatyta:

„Kiekviena Šalis užtikrina, kad asmenys, pasinaudoję šioje Konvencijoje numatytomis teisėmis, nebūtų baudžiami už savo veiklą, persekiojami arba kitais būdais varžomi. Ši nuostata netaikoma nacionalinių teismų įgaliojimams priteisti atlyginti pagrįstas teismo išlaidas.“

6 Minėtos konvencijos 9 straipsnyje „Teisė kreiptis į teismus“ nustatyta:

„1. Kiekviena Šalis, vadovaudamasi savo nacionaliniais įstatymais, užtikrina, kad kiekvienas asmuo turėtų teisę kreiptis dėl priimto sprendimo pakartotinio nagrinėjimo teisme arba kitoje, nepriklausomoje ir bešališkoje, institucijoje, įsteigtoje įstatymų nustatyta tvarka, jei asmuo mano, kad jo prašymas suteikti informaciją pagal 4 straipsnį nebuvo nagrinėtas, buvo neteisėtai atmestas, buvo iš dalies ar visiškai atsisakyta pateikti informaciją arba kitais atvejais, kai į prašymą nebuvo deramai atsižvelgta pagal nurodyto straipsnio nuostatas.

<...>

2. Kiekviena Šalis, vadovaudamasi savo nacionaliniais įstatymais, užtikrina, kad atitinkami visuomenės atstovai,

- a) rodantys pakankamą suinteresuotumą, arba kaip alternatyva
- b) manantys, kad buvo pažeista kokia nors jų teisė, kai tai kaip būtina sąlyga numatyta Šalies administracinės procesinės teisės normose,

turėtų teisę kreiptis dėl priimtų sprendimų pakartotinio nagrinėjimo teisme ir (arba) kitoje, nepriklausomoje ir bešališkoje įstatymų nustatyta tvarka įsteigtoje, institucijoje, siekiant teisiniu ir procesiniu požiūriu užginčyti bet kokio sprendimo teisėtumą, veiksmus arba neveikimą, nepažeidžiant 6 straipsnio nuostatų ir kai tai reglamentuoja nacionaliniai įstatymai bei nepažeidžiant žemiau pateikiamos 3 dalies, kitų atitinkamų šios Konvencijos nuostatų.

Pakankamas suinteresuotumas ir kokios nors teisės pažeidimas nustatomi remiantis nacionalinių įstatymų nuostatomis ir turint tikslą suteikti suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus pagal šią Konvenciją. Todėl dėl a punkto pakanka bet kokios atitinkančios 2 straipsnio 5 dalyje keliamus reikalavimus nevyriausybinių organizacijos suinteresuotumo; dėl b punkto – tokios organizacijos taip pat turi teisę pareikšti apie savo teisių pažeidimus.

<...>

3. Be to, ir nepažeidžiant 1 ir 2 dalyse minimų pakartotinio nagrinėjimo procedūrų, kiekviena Šalis užtikrina, kad visuomenės atstovai, atitinkantys nacionaliniuose įstatymuose numatytus kriterijus, jeigu tokie yra, galėtų administracine arba teismo tvarka kreiptis dėl privačių asmenų arba valstybės institucijų, pažeidžiančių nacionalinių įstatymų nuostatas, susijusias su aplinkosauga, veiksmų arba neveikimo užginčijimo.

4. Be to, ir nepažeidžiant 1 dalies nuostatų, vykdamas 1, 2 ir 3 dalyse nurodytas procedūras, turi būti užtikrintos atitinkamos ir veiksmingos teisines gynybos priemonės, įskaitant, jei reikia, tokias teisines gynybos priemones kaip teismo įpareigojimas nepažeisti ieškovo teisių ar sustabdyti veiksmus, pažeidžiančius tas teises, ir tos priemonės turi būti teisingos, bešališkos, pasiūlytos laiku ir ne per daug brangios. Pagal šį straipsnį priimami sprendimai pateikiami ar protokoluojami raštu. Teismų ir, esant galimybei, kitų institucijų sprendimai yra prieinami visuomenei.

5. Siekdama efektyviau įgyvendinti šio straipsnio nuostatas, kiekviena Šalis užtikrina, kad visuomenei būtų pranešama apie sprendimų pakartotinio nagrinėjimo administracine bei teismine tvarka procedūras, ir apsvarsto klausimą dėl atitinkamų mechanizmų, leidžiančių pašalinti arba sumažinti finansines arba kitas kliūtis, trukdančias kreiptis į teismus, sukūrimo.“

Sąjungos teisė

- 7 Iš dalies pakeistoje Direktyvoje 85/337 numatyta, kad, kai valstybės ar privatus projektas gali labai paveikti aplinką, turi būti atliktas jų poveikio aplinkai vertinimas. Šioje direktyvoje taip pat įtvirtinti įsipareigojimai, susiję su visuomenės dalyvavimo ir konsultavimosi su ja užtikrinimu, vykdamas sutikimo dėl tokių projektų davimo procedūras.
- 8 Europos Sąjungai prisijungus prie Orhuso konvencijos, Sąjungos teisės aktų leidėjas priėmė Direktyvą 2003/35, kurios 3 straipsnio 7 punktu į Direktyvą 85/337 įtrauktas 10a straipsnis; jame nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad pagal atitinkamą nacionalinę teisinę sistemą suinteresuotos visuomenės nariai:

- a) turintys pakankamą interesą, arba alternatyviai;
- b) pareikšdami apie teisės pažeidimą, jei valstybės narės administracinio proceso teisė reikalauja to kaip išankstinės sąlygos,

turėtų teisę į peržiūrėjimą teisme ar kitoje įstatymo nustatytoje nepriklausomoje ir nešališkoje institucijoje, kad užginčytų sprendimų, veikimo ar neveikimo, kuriems pagal šią direktyvą taikomos visuomenės dalyvavimo nuostatos, materialinį ar procesinį teisėtumą.

Valstybės narės nustato, kuriame etape sprendimai, veikimas ar neveikimas gali būti ginčijami.

Kas yra pakankamas interesas ir teisės pažeidimas, nustato valstybės narės, deramai siekdamos suteikti suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus. Šiuo tikslu kiekvienos nevyriausybinių organizacijos, atitinkančios 1 straipsnio 2 dalyje nurodytus reikalavimus, interesas yra laikomas pakankamu šio straipsnio a punkto prasme. Tokia organizacija taip pat laikoma turinti teises, kurios gali būti pažeistos, šio straipsnio b punkto prasme.

Šio straipsnio nuostatos neatmeta preliminarus peržiūrėjimo administracinėje institucijoje galimybės ir neturi poveikio reikalavimui išnaudoti administracinio peržiūrėjimo procedūras prieš imantis peržiūrėjimo procedūrų teismo tvarka, jei to reikalauja nacionalinė teisė.

Bet kuri tokia procedūra turi būti teisinga, nešališka, savalaikė ir nepernelyg brangi.

Siekdamos toliau didinti šios direktyvos nuostatų veiksmingumą, valstybės narės užtikrina, kad visuomenei būtų prieinama praktinio pobūdžio informacija apie teisę į administracinio ir teismo peržiūrėjimo procedūras.“

- 9 Direktyvos 2003/35 6 straipsnio pirmoje pastraipoje nurodyta: „Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję iki 2005 m. birželio 25 d., įgyvendina šią direktyvą. Jos nedelsdamos apie tai praneša Komisijai.“
- 10 Iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnis atkartotas 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012, p. 1) 11 straipsnyje.

Airijos teisė

- 11 Airijos teisminės peržiūros sistemą sudaro du etapai. Ieškovai pirmiausia turi kreiptis į *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) prašydami leidimo (*leave*) pradėti teisminės peržiūros procedūrą; prašyme jie turi nurodyti motyvus ir savo reikalavimus. Tik gavus tokį leidimą galima pradėti teisminės peržiūros procedūrą.
- 12 Pagal *Rules of the Superior Courts* (Aukštesniųjų teismų procedūros taisyklės) 99 straipsnį „išlaidų klausimas sprendžiamas pagal bylos rezultatą“. Todėl pralaimėjęs bylą ieškovas iš principo turi apmokėti ne tik savo, bet ir kitos šalies išlaidas. Tai yra bendra taisyklė, tačiau *High Court* (Aukštasis teismas) turi teisę nukrypti nuo šios nuostatos, jei toks nukrypimas pateisinamas, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes.
- 13 Bylą nagrinėjantis teismas nusprendžia tik dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo. Bylinėjimosi išlaidų suma, kurią turi padengti pralaimėjusi šalis, nustatoma atskiru *Taxing Master*, t. y. teisėjo, kuriam pavesta apskaičiuoti bylinėjimosi išlaidas, sprendimu, atsižvelgiant į bylą laimėjusios šalies pateiktus patvirtinamuosius dokumentus. Šį sprendimą galima ginčyti teismine tvarka.
- 14 2009 m. liepos 16 d. Sprendime *Komisija / Airija* (C-427/07, EU:C:2009:457, 92–94 punktai) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Airija neperkėlė į nacionalinę teisę iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnyje įtvirtintos taisyklės, kad procedūros turėtų būti „nepernelyg brangios“.
- 15 2011 m., atsižvelgdama į konstatuotą įsipareigojimų neįvykdymą šiuo klausimu, Airija įtraukė į savo Teritorijos planavimo ir plėtros įstatymą 50B straipsnį, pagal kurį šio įstatymo taikymo srityje kiekviena šalis iš principo privalo padengti savo bylinėjimosi išlaidas. Tačiau ši nuostata *ratione temporis* netaikytina pagrindinėje byloje nagrinėjamam ginčui.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 16 2004 m. Taryba išdavė *Maloney and Matthews Animal Collections Ltd* leidimą Achonry statyti visoje Airijos teritorijoje rastų kritusių gyvūnų patikros padalinį. Šią įstaigą numatyta statyti imantis priemonių dėl galvijų spongiforminės encefalopatijos epizootijos.
- 17 2004 m. birželio 24 d. V. Klohn, kuriam priklauso šalia minėtos įstaigos vietos esantis ūkis, paprašė leidimo pradėti teisminės peržiūros procedūrą dėl sprendimo leisti statybas. Prašomas leidimas jam išduotas 2007 m. liepos 31 d.
- 18 2008 m. balandžio 23 d. sprendimu *High Court* (Aukštasis teismas) atmetė V. Klohn skundą.
- 19 Tų pačių metų gegužės 6 d. tas teismas nurodė suinteresuotajam asmeniui padengti Tarybos bylinėjimosi išlaidas. Ši nutartis nebuvo apskūsta.

- 20 *High Court* (Aukštasis teismas) *Taxing Master*, kuriam pavesta pagal nacionalinę teisę apskaičiuoti atlygintiną išlaidų sumą, V. Klohn pareiškė, kad pagal Orhuso konvencijos 3 straipsnio 8 dalį ir 9 straipsnio 4 dalį ir iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnį išlaidos, kurias jis turi padengti, negali būti „pernelyg didelės“.
- 21 2010 m. birželio 24 d. sprendime *Taxing Master* nurodė, kad pagal Airijos teisę neturi įgaliojimų įvertinti, ar šios bylinėjimosi išlaidos yra pernelyg didelės, ir nustatė, kad V. Klohn turi atlyginti Tarybai maždaug 86 000 EUR bylinėjimosi išlaidų.
- 22 Gavęs suinteresuotojo asmens prašymą peržiūrėti *Taxing Master* sprendimą, *High Court* (Aukštasis teismas) paliko tą sprendimą galioti.
- 23 V. Klohn apskundė *High Court* (Aukštasis teismas) sprendimą *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas).
- 24 *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337] 10a straipsnyje nustatytas reikalavimas, kad procedūra būtų „nepernelyg brangi“, gali būti taikomas tokioje byloje kaip ši, kai byloje ginčijamas plėtros leidimas buvo išduotas dar nesibaigus galutiniam tos direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui ir kai byla, kurioje ginčijamas atitinkamas plėtros leidimas, taip pat iškelta dar nesibaigus šiam terminui? Jeigu atsakymas į šį klausimą yra teigiamas, ar šis reikalavimas, kad procedūra būtų „nepernelyg brangi“, gali būti taikomos visoms byloje patirtoms išlaidoms, ar tik toms išlaidoms, kurios patirtos pasibaigus galutiniam perkėlimo į nacionalinę teisę terminui?
2. Ar nacionalinis teismas, kuris turi diskreciją priimti sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų, priteistų iš bylą pralaimėjusios šalies, tuo atveju, kai atitinkama valstybė narė nėra nustačiusi jokios konkrečios priemonės [iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337] 10a straipsniui perkelti į nacionalinę teisę, priimdamas nutartį dėl bylinėjimosi išlaidų byloje, kuriai taikoma minėta nuostata, privalo užtikrinti, kad dėl priimtų nutarties procedūra netaptų „pernelyg brangi“, todėl, kad atitinkamos nuostatos veikia tiesiogiai, arba todėl, kad atitinkamos valstybės narės teismas privalo savo nacionalinę proceso teisę aiškinti taip, kad ji kuo labiau atitiktų 10a straipsnio tikslus?
3. Jeigu nutartis dėl bylinėjimosi išlaidų yra be išlygų ir jeigu nepaduodamas apeliacinis skundas, pagal nacionalinę teisę nutartis laikoma galutine ir baigtine, ar pagal Sąjungos teisę reikalaujama, kad:
- Taxing Master*, pagal nacionalinę teisę įgaliotas apskaičiuoti bylinėjimosi išlaidų sumą, kurią pagrįstai patyrė bylą laimėjusi šalis, arba
 - teismas, kurio prašoma peržiūrėti šio *Taxing Master* sprendimą,

vis dėlto privalo nukrypti nuo kitu atveju taikytinų nacionalinės teisės priemonių ir nustatyti priteistiną bylinėjimosi išlaidų sumą taip, kad būtų užtikrinta, jog dėl šitaip priteistų bylinėjimosi išlaidų procedūra netaps pernelyg brangi?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl antrojo klausimo

- 25 Antruoju klausimu, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnio penktoje pastraipoje įtvirtintas reikalavimas, kad tam tikros su aplinkos apsauga susijusios teismo procedūros

negali būti pernelyg brangios (toliau – nepernelyg brangios procedūros taisyklė), veikia tiesiogiai, ar nacionalinis teismas tik turi nacionalinę teisę aiškinti taip, kad sprendimas kiek įmanoma atitiktų šia taisykle siekiamą tikslą.

- 26 Klausimas dėl nepernelyg brangios procedūros taisyklės tiesioginio veikimo pagrindinėje byloje kyla dėl to, kad Airija neperkėlė į savo teisę iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnio penktos pastraipos per Direktyvos 2003/35 6 straipsnyje numatytą terminą, t. y. ne vėliau kaip 2005 m. birželio 25 d. Šis išsipareigojimų neįvykdymas konstatuotas 2009 m. liepos 16 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Komisija / Airija* (C-427/07, EU:C:2009:457, 92–94 punktai ir rezoliucinė dalis). Be to, iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktų paaiškinimų matyti, kad nacionalinės teisės nuostata, kuria į vidaus teisę perkelta nepernelyg brangios procedūros taisyklė, priimta tik 2011 m., t. y. po to, kai priimtas sprendimas dėl esmės, kuriuo užbaigta teismo procedūra, su kuria susijusių bylinėjimosi išlaidų apskaičiavimas nagrinėjamas pagrindinėje byloje.
- 27 Reikia priminti, kad Sąjungos teisės nuostatos yra tiesiogiai taikomos, kai jomis suteikiamos asmenims teisės, kuriomis jie gali remtis valstybės narės teisme (1974 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *van Duyn*, 41/74, EU:C:1974:133, 4 ir 8 punktai).
- 28 Tokiose nuostatose įtvirtinama tiksli valstybių narių pareiga, dėl kurios nei Sąjungos, nei valstybės narės institucijos neprivalo priimti jokių papildomų priemonių ir kuriai įvykdyti joms nesuteikiama jokios diskrecijos (1974 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *van Duyn*, 41/74, EU:C:1974:133, 6 punktas).
- 29 Šiuo klausimu reikia priminti, pirma, kad iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnio penktoje pastraipoje tik numatyta, jog atitinkamos teismo procedūros „turi būti teisingos, nešališkos, savalaikės ir nepernelyg brangios“. Atsižvelgiant į tai, kad vartojami bendro pobūdžio terminai, sunku būtų tas nuostatas laikyti nustatančiomis valstybėms narėms pakankamai aiškias pareigas, kurių įgyvendinimui užtikrinti nereikia nacionalinių priemonių.
- 30 Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybės narės pagal procedūrinės autonomijos principą ir laikydamosi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų turi diskreciją, kai įgyvendina iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnį (2012 m. vasario 16 d. Sprendimo *Solway ir kt.*, C-182/10, EU:C:2012:82, 47 punktas ir 2013 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.*, C-72/12, EU:C:2013:712, 30 punktas).
- 31 Galiausiai, Teisingumo Teismas nusprendė dėl nepernelyg brangios procedūros taisyklės tiesioginio veikimo. Ši taisyklė taip pat labai panašiai suformuluota Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 dalyje. Šis panašumas nėra atsitiktinis, nes Direktyva 2003/35, kuria į Direktyvą 85/337 buvo įterptas 10a straipsnis, būtent buvo siekiama suderinti Bendrijos teisę su Orhuso konvencija, numatant Bendrijai ją ratifikuoti, kaip tai matyti iš Direktyvos 2003/35 5 konstatuojamosios dalies.
- 32 2018 m. kovo 15 d. Sprendime *North East Pylon Pressure Campaign ir Sheehy* (C-470/16, EU:C:2018:185, 52 ir 58 punktai) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 dalis nėra tiesioginio veikimo.
- 33 Kadangi Teisingumo Teismas nevertina Sąjungos pasirašyto susitarimo sąlygų tiesioginio taikytinumo pagal kitus kriterijus nei tie, kuriais jis remiasi nustatydamas, ar direktyvos nuostatos yra tiesiogiai taikomos (šiuo klausimu žr. 1987 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Demirel*, 12/86, EU:C:1987:400, 14 punktą), iš ankstesniame punkte minėto sprendimo taip pat galima daryti išvadą, kad nepernelyg brangios procedūros taisyklė, įtvirtinta iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnio penktoje pastraipoje, nėra tiesioginio veikimo.
- 34 Atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjamos iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 nuostatos nėra tiesioginio veikimo ir į atitinkamos valstybės narės teisės sistemą perkeltos pavėluotai, nuo tada, kai baigėsi valstybėms narėms nustatytas tų nuostatų perkėlimo terminas, tos valstybės narės nacionaliniai teismai

privalo, siekdami tų nuostatų tikslo, nacionalinę teisę kiek įmanoma aiškinti teikdami pirmenybę tą tikslą atitinkančiam nacionalinių taisyklių aiškinimui, kad taip būtų priimtas su minėtos direktyvos nuostatomis suderinamas sprendimas (šiuo klausimu žr. 2006 m. liepos 4 d. Sprendimo *Adelener ir kt.*, C-212/04, EU:C:2006:443, 115 punktą ir rezoliucinę dalį).

- 35 Tikslas, kurio Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė suformuluodamas nepernelyg brangios procedūros taisyklę, esančią iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnyje, reiškia, kad asmenims neturi būti užkirstas kelias pareikšti ieškinį ar tęsti teismo procesą, patenkančius į šių nuostatų taikymo sritį, dėl finansinės naštos, kuri galėtų dėl to atsirasti (2013 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Edwards ir Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, 35 punktas). Šis tikslas, t. y. suteikti suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus, susijęs su bendresniu Sąjungos teisės aktų leidėjo siekiu išlaikyti, saugoti ir gerinti aplinkos kokybę ir skatinti visuomenę aktyviai dalyvauti siekiant šio tikslo, taip pat užtikrinti, kad būtų laikomasi teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir veiksmingumo principo (šiuo klausimu žr. 2013 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Edwards ir Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, 31–33 punktus).
- 36 Remiantis tuo, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnio penktą pastraipą reikia aiškinti taip: joje įtvirtinta nepernelyg brangios procedūros taisyklė nėra tiesioginio veikimo. Jei valstybė narė šio straipsnio neperkėlė į savo teisės sistemą, jos nacionaliniai teismai vis tiek privalo nuo tada, kai baigėsi numatytas to straipsnio perkėlimo terminas, vidaus teisę kiek įmanoma aiškinti taip, kad asmenims nebūtų užkirstas kelias pareikšti ieškinį ar tęsti teismo procesą, patenkančius į šio straipsnio taikymo sritį, dėl finansinės naštos, kuri galėtų dėl to atsirasti.

Dėl pirmojo klausimo

- 37 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnyje įtvirtinta nepernelyg brangios procedūros taisyklė taikoma tokiai procedūrai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, pradėtai prieš baigiantis šio straipsnio perkėlimo terminui. Jei atsakymas į šį klausimą yra teigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, ar minėta taisyklė taikoma visoms per šią procedūrą patirtoms išlaidoms, ar tik toms, kurios patirtos po to, kai baigėsi šis perkėlimo terminas.
- 38 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją nauja taisyklė iš principo taikoma nedelsiant būsimoms padėties, susiklosčiusios galiojant ankstesnei taisyklei, pasekmėms (2008 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Komisija / Freistaat Sachsen*, C-334/07 P, EU:C:2008:709, 43 punktas ir nurodoma jurisprudencija; 2010 m. liepos 6 d. Sprendimo *Monsanto Technology*, C-428/08, EU:C:2010:402, 66 punktas ir 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Komisija / Andersen*, C-303/13 P, EU:C:2015:647, 49 punktas).
- 39 Laikantis teisės aktų negaliojimo atgaline data principo, kitaip yra tik tuo atveju, jei nauja teisės norma buvo priimta kartu su specialiomis nuostatomis, kuriomis nustatytos konkrečios jos taikymo laiko atžvilgiu sąlygos (2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Stichting Natuur en Milieu ir kt.*, C-266/09, EU:C:2010:779, 32 punktas).
- 40 Taigi priemonės, priimtose direktyvai perkelti į nacionalinę teisę, turi būti taikomos būsimoms situacijų, susiklosčiusių galiojant ankstesniam įstatymui, pasekmėms nuo tos dienos, kurią baigiasi perkėlimo terminas, nebent toje direktyvoje nustatyta kitaip.
- 41 Direktyvoje 2003/35 šiuo klausimu nėra jokios specialios nuostatos, kurioje būtų numatytos iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnio taikymo laiko atžvilgiu sąlygos (2013 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.*, C-72/12, EU:C:2013:712, 23 punktas).

- 42 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnį reikia aiškinti taip: šiam straipsniui perkelti priimtos nacionalinės teisės nuostatos turėtų būti taikomos šios nuostatos perkėlimo termino pabaigos dieną vis dar vykstančioms administracinėms leidimų išdavimo procedūroms (šiuo klausimu žr. 2013 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.*, C-72/12, EU:C:2013:712, 31 punktas).
- 43 Jeigu, kaip yra pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju, iki direktyvoje numatyto tokio termino pabaigos nėra priimta jokie perkėlimo akto, reikia manyti, kad pareiga nacionalinę teisę aiškinti neperkeltą taisyklę atitinkančiu būdu taip pat taikoma šio sprendimo 39 ir 40 punktuose primintomis sąlygomis nuo to termino pabaigos.
- 44 Iš tiesų, pastaruoju atveju nacionalinis teismas privalo aiškinti nacionalinę teisę taip, kad kiek įmanoma pasiektų neperkeltose direktyvos nuostatose numatytą rezultatą, kaip priminta šio sprendimo 35 punkte. Taigi tai, kad direktyva įtvirtintos naujos taisyklės taikomos būsimoms esamų situacijų pasekmėms tuoj pat po to, kai baigėsi jos perkėlimo terminas, yra šio rezultato dalis, nebent atitinkamoje direktyvoje būtų nustatyta kitaip.
- 45 Taigi nacionaliniai teismai turi nuo neperkeltos direktyvos perkėlimo termino pabaigos taip aiškinti nacionalinę teisę, kad situacijų, kurios susiklostė galiojant ankstesniam įstatymui, būsimos pasekmės iš karto taptų suderinamomis šios direktyvos nuostatomis.
- 46 Turint mintyje nepernelyg brangios procedūros taisykle siekiamą tikslą, t. y. pakeisti bylinėjimosi išlaidų paskirstymą tam tikrose teisminėse procedūrose, prieš baigiantis Direktyvos 2003/35 perkėlimo terminui pradėtą procedūrą reikia laikyti situacija, susiklosčiusia galiojant ankstesniam įstatymui. Be to, teismo sprendimas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, priimtas užbaigus procedūrą, yra būsimą, neužtikrinta vykdomos procedūros pasekmė. Vadinas, kai sprendžia dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, susijusio su procedūromis, kurios buvo vykdomos tos direktyvos perkėlimo termino pabaigos dieną, nacionaliniai teismai privalo aiškinti vidaus teisę taip, kad kiek įmanoma būtų pasiektas sprendimas, atitinkantis nepernelyg brangios procedūros taisykle siekiamą tikslą.
- 47 Šiuo požiūriu nereikia skirtingai traktuoti išlaidų pagal tai, ar jos realiai patirtos prieš baigiantis perkėlimo terminui, ar jam pasibaigus, jei sprendimas dėl išlaidų paskirstymo tą dieną dar nėra priimtas ir todėl tam sprendimui taikoma pareiga nacionalinę teisę aiškinti laikantis nepernelyg brangios procedūros taisyklės, kaip nurodyta pirmesniame punkte. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad vertinant, ar procesas nėra pernelyg brangus, reikia atsižvelgti į visas atitinkamos šalies patirtas išlaidas (2013 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Edwards ir Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, 28 punktas).
- 48 Vis dėlto, nacionalinio teismo pareiga aiškinant ir taikant ginčui svarbias nacionalinės teisės normas atsižvelgti į direktyvos tekstą apribota bendrųjų teisės principų, ypač teisinio saugumo ir negaliojimo atgaline data principų (2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Ognyanov*, C-554/14, EU:C:2016:835, 63 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 49 Šiuo klausimu Taryba tvirtina, kad nepernelyg brangios procedūros taisyklę nedelsiant taikant vykdomoms procedūroms pažeidžiamas teisinio saugumo principas. Ji mano, kad išlaidų paskirstymo taisyklė (tokia, kokia žinoma pradedant procedūrą) turėjo įtakos išlaidų sumai, kurią šalys nusprendė skirti savo teisių apsaugai.
- 50 Žinoma, pagal teisinio saugumo principą, kuris susijęs su teisėtų lūkesčių apsaugos principu, reikalaujama, be kita ko, kad teisės normos būtų aiškos, tikslios ir nuspėjamo poveikio, ypač kai jos gali turėti neigiamų pasekmių fiziniams asmenims ir įmonėms (2017 m. birželio 22 d. Sprendimo *Unibet International*, C-49/16, EU:C:2017:491, 43 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 51 Be to, teisę remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu turi kiekvienas asmuo, iš kurio padėties aišku, jog Sąjungos administracija, suteikdama tikslių garantijų, paskatino jo pagrįstų lūkesčių atsiradimą (šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 14 d. Sprendimo *Nuova Agricast ir Cofra / Komisija*, C-67/09 P, EU:C:2010:607, 71 punktą).
- 52 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamoje procedūroje šalys negavo jokių garantijų, kad bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklė galios iki procedūros pabaigos. Atvirkščiai, nuo šios procedūros pradžios 2004 m. birželio 24 d., t. y. nuo dienos, kai V. Klohn paprašė leidimo pradėti teisminės peržiūros procedūrą, jos galėjo numatyti, kad, atsižvelgiant į Airijos įsipareigojimus pagal Direktyvą 2003/35, įsigaliojusią 2003 m. birželio 25 d., ši taisyklė bus pakeista netrukus ir ne vėliau kaip iki 2005 m. birželio 25 d., t. y. tikėtina, prieš baigiantis minėti procedūrai. Ypač Airija ir Taryba, kaip šios valstybės narės institucija, negali remtis teisėtais lūkesčiais, kad bus palikta galioti taisyklė, kurios, nepaisydama įsipareigojimo ją pakeisti per šioje direktyvoje nustatytą terminą, Airija nepakeitė, kaip Teisingumo Teismas konstatavo 2009 m. liepos 16 d. Sprendime *Komisija / Airija* (C-427/07, EU:C:2009:457).
- 53 Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principas negali būti tiek išplėstas, kad iš esmės nebūtų galima taikyti naujosios normos būsimoms situacijos, susiklosčiusios galiojant ankstesnei normai, pasekmėms (2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Komisija / Andersen*, C-303/13 P, EU:C:2015:647, 49 punktas).
- 54 Taigi Taryba nepagrįstai teigia, kad nacionalinių teismų pareiga priimant sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo nacionalinę teisę aiškinti pagal nepernelyg brangios procedūros taisyklę prieštarauja teisinio saugumo principui.
- 55 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmą klausimą reikia atsakyti, kad iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnio penktą pastraipą reikia aiškinti taip: valstybės narės teismai privalo aiškinti nacionalinę teisę tą direktyvą atitinkančiu būdu, kai sprendžia dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo teismo procese, kuris buvo vykdomas šioje 10a straipsnio penktoje pastraipoje numatytos nepernelyg brangios procedūros taisyklės perkėlimo termino pabaigos dieną, nesvarbu, kurią dieną vykstant atitinkamam procesui tos išlaidos patirtos.

Dėl trečiojo klausimo

- 56 Siekiant gerai suprasti trečiąjį klausimą pirmiausia reikia priminti, kad nagrinėjama Airijos procedūra dėl bylinėjimosi išlaidų apskaičiavimo vykdoma dviem etapais. Pirmą, priėmus sprendimą dėl esmės bylą nagrinėjantis teismas priima nutartį dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo. Antra, *Taxing Master* nustato bylinėjimosi išlaidų sumą; jo sprendimą gali peržiūrėti teismas, t. y. *High Court* (Aukštasis teismas), tada, jei reikia, *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas).
- 57 Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktos informacijos apie pagrindinėje byloje nagrinėjamą procedūrą matyti, kad *High Court* (Aukštasis teismas) atmetė V. Klohn skundą ir 2008 m. gegužės 6 d. priteisė iš jo padengti Tarybos bylinėjimo išlaidas pagal Aukštesniųjų teismų procedūros taisyklių 99 straipsnio 1 dalį, kurioje numatyta, kad „išlaidų klausimas sprendžiamas pagal bylos rezultatą“. Šis sprendimas tapo galutinis, nes nebuvo apskūstas per nustatytą terminą. 2010 m. birželio 24 d. sprendime *Taxing Master* apskaičiavo, kad bylinėjimosi išlaidų, kurias V. Klohn turi padengti Tarybai, suma siekia maždaug 86 000 EUR; tas sprendimas apskūstas *High Court* (Aukštasis teismas), vėliau – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.
- 58 Turint mintyje šiuos elementus aišku, kad trečiuoju klausimu siekiama sužinoti, ar pagrindinėje byloje, atsižvelgiant į tai, kad 2008 m. gegužės 6 d. *High Court* (Aukštasis teismas) sprendimas įgijo *res judicata* galią ir tapo galutinis bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimu, nagrinėdami ieškovo

pagrindinėje byloje skundą dėl *Taxing Master* sprendimo, kuriuo nustatyta bylinėjimosi išlaidų suma, nacionaliniai teismai privalo aiškinti nacionalinę teisę taip, kad tam ieškovui procedūra netaptų pernelyg brangi.

- 59 Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad taikydami nacionalinės teisės aktus nacionaliniai teismai turi juos aiškinti kiek įmanoma atsižvelgdami į susijusios direktyvos formuluotę ir į jos tikslą, kad būtų pasiektas direktyvoje numatytas rezultatas ir kad būtų laikomasi SESV 288 straipsnio trečios pastraipos (2006 m. liepos 4 d. Sprendimo *Adelener ir kt.*, C-212/04, EU:C:2006:443, 108 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 60 Reikalavimas nacionalinę teisę aiškinti taip, kad šis aiškinimas atitiktų Sąjungos teisę, neatsiejamas nuo pačios SESV sistemos, nes leidžia bylas nagrinėjantiems nacionaliniams teismams pagal savo kompetenciją užtikrinti visišką Sąjungos teisės veiksmingumą (2006 m. liepos 4 d. Sprendimo *Adelener ir kt.*, C-212/04, EU:C:2006:443, 109 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 61 Žinoma, Sąjungos teisę atitinkančio nacionalinės teisės aiškinimo principas turi tam tikras ribas.
- 62 Pirma, kaip minėta šio sprendimo 48 punkte, nacionalinio teismo pareigą remtis direktyvos tekstu, kai aiškina ir taiko bylai reikšmingas nacionalinės teisės taisykles, riboja bendrieji teisės principai.
- 63 Šiuo klausimu *res judicata* principas yra ypač svarbus tiek Sąjungos, tiek nacionalinėse teisės sistemose. Iš tiesų, kad būtų užtikrintas teisės ir teisinių santykių stabilumas ir geras teisingumo vykdymas, svarbu, kad teismų sprendimai, kurie, išnaudojus visas galimas apskundimo priemones arba pasibaigus numatytiems naudojimosi jomis terminams, tampa galutiniai, nebegalėtų būti ginčijami (2015 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, EU:C:2015:742, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 64 Be to, pagal Sąjungos teisę nereikalaujama, kad nebūtų taikomos nacionalinės procesinės taisyklės, suteikiančios teismo sprendimui *res judicata* galią (2018 m. kovo 20 d. Sprendimo *Di Puma ir Consob*, C-596/16 ir C-597/16, EU:C:2018:192, 31 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 65 Antra, Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo pareiga netaikoma, kai nacionalinės teisės negalima aiškinti taip, kad būtų pasiektas rezultatas, prilygstantis tam, kurio siekiama atitinkama direktyva. Kitaip tariant, suderinamo su Sąjungos teise aiškinimo principu negalima pagrįsti nacionalinės teisės aiškinimo *contra legem* (2006 m. liepos 4 d. Sprendimo *Adelener ir kt.*, C-212/04, EU:C:2006:443, 110 punktas ir 2008 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 100 punktas).
- 66 Svarbu pabrėžti: kai į Teisingumo Teismą kreipiamasi pagal SESV 267 straipsnį, jis neturi kompetencijos įvertinti, ar minėtos ribos sudaro Sąjungos teisės normą atitinkančio nacionalinės teisės aiškinimo kliūtį. Apskritai priimdamas prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas neaiškina nacionalinės teisės (1965 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *Dekker*, 33/65 EU:C:1965:118), nes tai daryti kompetentingas tik nacionalinis teismas (šiuo klausimu žr. 2013 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Ottica New Line*, C-539/11, EU:C:2013:591, 48 punktą).
- 67 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti 2008 m. gegužės 6 d. sprendimo, kuriuo *High Court* (Aukštasis teismas) nurodė V. Klohn padengti vykdant atitinkamą procesą patirtas bylinėjimosi išlaidas, *res judicata* galią, kad nustatytų, ar ir kiek pagrindinėje byloje įmanomas nacionalinės teisės aiškinimas, atitinkantis nepernelyg brangios procedūros taisyklę.
- 68 Šiomis sąlygomis Teisingumo Teismas gali tik pateikti paaiškinimus, kuriais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų vadovautis atlikdamas savo vertinimą (2006 m. vasario 21 d. Sprendimo *Halifax ir kt.*, C-255/02, EU:C:2006:121, 77 punktas), ir nurodyti, koks nacionalinės teisės aiškinimas būtų pareigos pateikti su Sąjungos teise suderinamą jos aiškinimą įvykdymas.

- 69 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad 2008 m. gegužės 6 d. sprendimo, kuriuo *High Court* (Aukštasis teismas) paskirstė bylinėjimosi išlaidas ir nurodė V. Klohn padengti Tarybos bylinėjimosi išlaidas, skiriasi nuo *Taxing Master* sprendimo, dėl kurio pradėtas teismo procesas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme, paskirties, nes, be kita ko, pirmajame sprendime nenurodyta tiksliai bylinėjimosi išlaidų suma, kurią turi padengti ieškovas pagrindinėje byloje. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją *res judicata* galia apima tik teismo išnagrinėtus teisinius reikalavimus. Todėl ji nekliaudoma tam, kad vėlesnėje byloje *Taxing Master* ar teismas priimtų sprendimą dėl teisės klausimų, dėl kurių tame galutiniam sprendime nebuvo nuspręsta (šiuo klausimu žr. 2015 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Klausner Holz Niedersachsen*, C-505/14, EU:C:2015:742, 36 punktą).
- 70 Be to, aiškinimas, kad, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp sprendimo, kuriuo išlaidos paskirstytos, ir sprendimo, kuriame nustatyta jų suma, Taryba turėjo teisę reikalauti atlyginti visas pagrįstai patirtas išlaidas gynybai, pažeistų teisinio saugumo principą ir reikalavimą, kad Sąjungos teisė būtų numatoma. Iš tiesų, kaip generalinis advokatas pabrėžė išvados 114 punkte, iki *Taxing Master* sprendimo, kuris priimtas praėjus daugiau nei vieniems metams po to, kai buvo priimtas teismo sprendimas iš V. Klohn priteisti bylinėjimosi išlaidas, jis negalėjo nei žinoti apie bylinėjimosi išlaidų sumą, kurią jam galėjo tekti padengti laimėjusioms šalims, nei atitinkamai žinodamas visas faktines aplinkybes ginčyti pirmojo sprendimo. Tarybos bylinėjimosi išlaidas, kurias *Taxing Master* sprendimu reikėjo padengti, V. Klohn dar mažiau galėjo numatyti, nes jos maždaug tris kartus viršijo tas išlaidas, kurių atitinkamos procedūros metu patyrė jis pats.
- 71 Todėl į trečiąją klausimą reikia atsakyti, kad iš dalies pakeistos Direktyvos 85/337 10a straipsnio penktą pastraipą reikia aiškinti taip: tokio ginčo, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, atveju dėl bylinėjimosi išlaidų sumos sprendžiantiems nacionaliniams teismams taikoma Sąjungos teisė atitinkančio aiškinimo pareiga, jei tam nesudaro kliūčių sprendimo dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, kuris tapo galutinis, *res judicata* galia; tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 72 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo, iš dalies pakeistos 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB, 10a straipsnio penktą pastraipą reikia aiškinti taip: joje įtvirtintas reikalavimas, kad tam tikri teismo procesai aplinkos apsaugos srityje nebūtų pernelyg brangūs, nėra tiesioginio veikimo. Jei valstybė narė šio straipsnio neperkėlė į savo teisės sistemą, jos teismai vis tiek privalo nuo tada, kai baigėsi numatytas to straipsnio perkėlimo terminas, nacionalinę teisę kiek įmanoma aiškinti taip, kad asmenims nebūtų užkirstas kelias pareikšti ieškinį ar tęsti teismo procesą, patenkančius į šio straipsnio taikymo sritį, dėl finansinės naštos, kuri galėtų dėl to atsirasti.
2. Direktyvos 85/337, iš dalies pakeistos Direktyva 2003/35, 10a straipsnio penktą pastraipą reikia aiškinti taip: valstybės narės teismai privalo aiškinti nacionalinę teisę tą direktyvą atitinkančiu būdu, kai sprendžia dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo teismo procesuose, kurie buvo vykdomi šio 10a straipsnio penktoje pastraipoje numatyto reikalavimo, kad tam tikri teismo procesai aplinkos apsaugos srityje nebūtų pernelyg brangūs, perkėlimo termino pabaigos dieną, neatsižvelgdami į tai, kada vykstant atitinkamam procesui tos išlaidos patirtos.

3. Direktyvos 85/337, iš dalies pakeistos Direktyva 2003/35, 10a straipsnio penktą pastraipą reikia aiškinti taip: tokio ginčo, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, atveju dėl bylinėjimosi išlaidų sumos sprendžiančiam nacionaliniam teismui taikoma Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo pareiga, jei tam nesudaro kliūčių sprendimo dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, kuris tapo galutinis, *res judicata* galia; tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.